

Köszöntő

Ez a gazdag és sokszínű szerzőgárdát felvonultató kötet a három évtizeddel ezelőtti közép-kelet-európai rendszerváltoztatásokra, azon belül elősorban a magyar jogállami átalakulásra emlékezik, és egy, a világjárvány miatt sajnálatos módon elmaradt konferencia előadásainak írott változatát tartalmazza. Az immáron több mint harminc évvel ezelőtt történtek, a vasfüggöny megnyíltá meghatározó élmény mindazoknak, akik átéltek. 1989-ben ledőlt a berlini fal, majd a rákövetkező évben, nem sokkal azután, hogy Lothar Matthäus a nyugatnémet labdarúgó válogatott csapatkapitányaként a magasba emelte a világbajnoki trófeát, a két Németország jogi értelemben is egyesült. A németek egymásra találása tette leginkább átélhetővé a kettéosztott kontinens átalakulását, amelyből a nyugati határnyitással mi is kivettük a részünket. A változások szele – ahogy akkor a Scorpions zenekar is megénekelte – Magyarországra is begyűrűzött, a berlini fal eltakarításakor Magyarország már nem volt többé népköztársaság.

A 2020-as harmincéves évforduló alkalom arra, hogy emlékezzünk saját szabadságunk visszanyerésére, és persze arra is, hogy mi vezetett az európai kontinens kettéosztásáig, egyúttal Magyarország tönkretételéig. A 20. század történelmét mi, magyarok is sokszorosan megszenvedtük: benne két vesztes világháború, Trianon, a holokauszt és a kommunizmus pusztítása. Harminc éve kezdődött a visszatalálás a történelem kizökent menetébe.

Harminc év... páratlanul hosszú időszak az újkori magyar történelemben, amelyet – ha lehetett is volna sikeresebb – külső elnyomó hatalmak igájától távol töltöttük. Sorsunkat saját jó és rossz döntéseink által irányítottuk. Erőszakos külső fenyegetés nélküli, de belső feszültségektől szabdalt évtizedek, amelyek után a közös társadalmi minimumban, értékrendben való megegyezés lehetősége a politikai-közéleti erők és szereplők között ma talán távolabbinak tűnik, mint három évtizede. Szimbolikus és sokatmondó példája ennek a budai várnegyedben jelenleg is zajló építkezések megítélése. Akik a háború és a kommunizmus által elpusztított épületek egy részének visszaépítését kívánják, ebben történelmi helyreállító munkát látnak. Mások építészeti, politikai, egyéb érveket állítanak az elképzelésekkel szemben. Megítélésem szerint azonban nem szakmai vagy művészi, hanem elsősorban erkölcsi kérdésről van szó. A háború után részben úgy-ahogy helyreállított, részben oktalanul lerombolt budai várnegyed legalább részleges visszaépítése a magyar államiság és hagyományok tiszteletéből fakadó morális kötelezettség akkor, ha egy állam – gazdaságilag és minden más szempontból is – elég erős ahhoz, hogy azt megtehesse. Hasonló a helyzet a berlini Stadtschloss-szal, a Hohenzollernek palotájával, a 19. században egységesülő német állam formális központjával, ami szintén újraépül. Helyes, hogy mindkettő körül éles viták folytak és folynak, és helyes, ha visszaépülnek. Mint ahogy az is példás, hogy nem uralkodók és arisztokraták ülnek majd bennük. A régi-új épületek összekötik a múltat a jövővel, modern, új funkciót kapnak, és erős, önbizalommal teli 21. századi nemzetek képét sugározzák majd. Berlinben a palota az Unter den Linden utolsó még hiányzó mozaikdarabja, míg ránk a budai váron

túl is vár még némi munka, amíg a háború és a kommunizmus pusztításának nyomait a kövekből és a lelkekből is eltüntetjük.

A megkésettiségből, a sietség kényszeréből félreértések is adódhatnak. A békés, egységes és erős Európa, a schumanni és adenaueri gondolat hívei vagyunk, de ezen elvek gyakorlatba ültetésének egyenjogúságon és egymás értékeinek kölcsönös elismerésén kell alapulnia. Azért is érdemes a kerek évfordulókon megadni a módját az emlékezésnek, mert a harminc évvel ezelőtti történelemből erőt meríthetünk mai problémáink megoldásához. Ha sikerült megdönteni a kommunista rendszert, meghaladni a jaltai békerendet, légiessé tenni az Európán belüli határokat, ezzel enyhítve a 20. század megannyi sérelmének fájdalmát, akkor a nemzetközi, európai együttműködés éppen aktuális válságaival is megküzdünk valahogy.

A rendszerváltoztatás kerek évfordulóját ünnepezve örüljünk együtt az elnyert szabadság adta lehetőségeknek, az országhatárokon, sőt, óceánokon átívelő nyílt, őszinte eszmecsere lehetőségének. Ennek jegyében kívánok minden tisztelt Olvasónak elmélyülést a kötet értékes tanulmányaihoz!

Koltay András
prorektor
Nemzeti Közszolgálati Egyetem